

# **A talaj-alapkőzet összefüggései hegyvidéki területeken**

*Kuti László, Kalmár János, Szentpétery Ildikó,*

*Fügedi Ubul és Müller Tamás*



**Magyar Állami Földtani Intézet**

Budapest, 2007. november 28.

# Kérdések

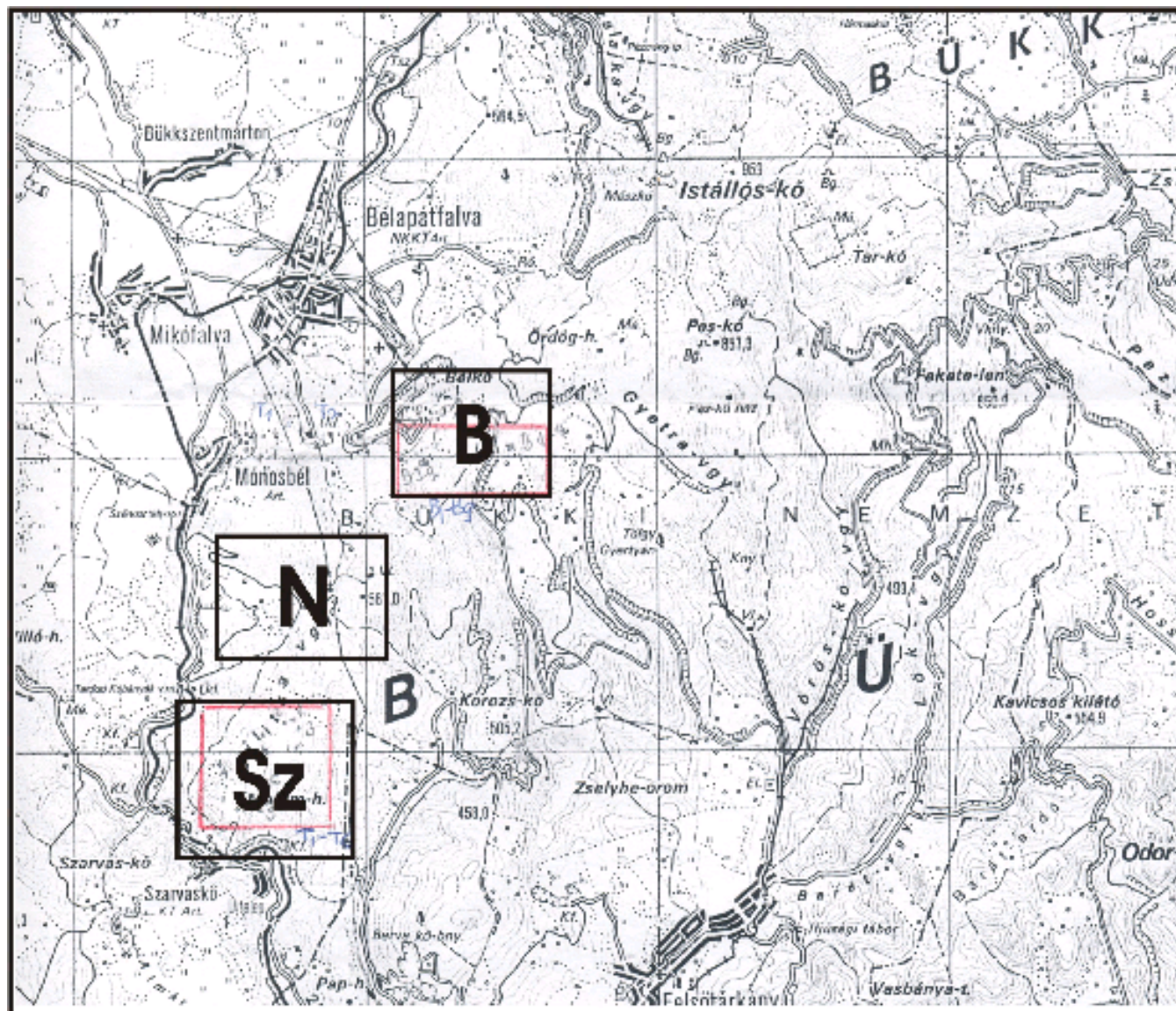
- 1. Mi a valódi talajképző kőzet?**
- 2. Minek a hatására alakul ki?**
  - a) kitettség**
  - b) klimatikus tényezők**
  - c) domborzati tényezők**
  - d) földtani tényezők**
- 3. Mi a kapcsolat a talaj és a talajképző kőzet között?**
- 4. Van-e víz, és milyen?**

# A „talajképző kőzet” mindig üledék!!!

Talajképző üledék az a felszíni laza üledék, mely

- sík- és dombvidéken a felszíni–felszínközeli üledékegyüttes legfelső képződménye,
- hegyvidéken a másodlagos felszíni folyamatoktól nem zavart kőzet (=alapkőzet) fölé települt üledékegyüttes legfelső képződménye,

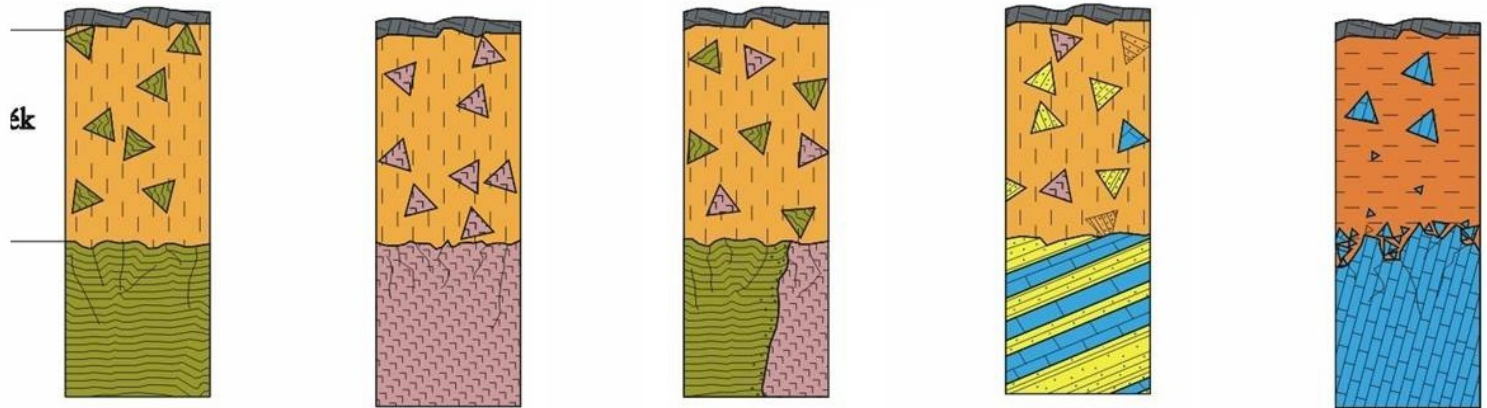
Származására nézve a talajképző üledék lehet autochton, vagy allochton.



## 1. Ábra

Mintaterületek a Bükk-hegységben. B, Békő; N, Nagyszoros, Sz, Szarvaskő.

# Talajképző üledékek a Bükk-hegységben



Típus:

1.

2.

3.

4.

5.

Jelkulcs



1



2



3



4



5



6



7



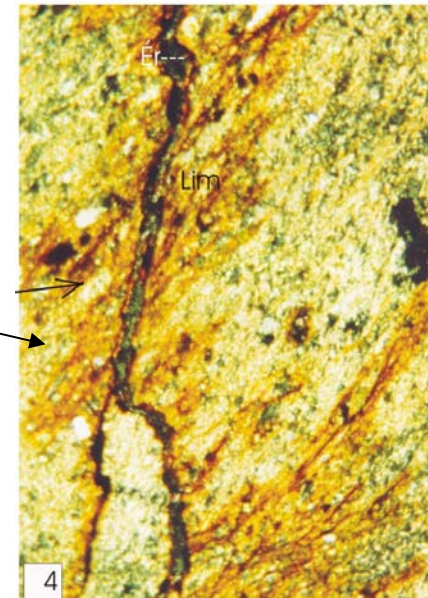
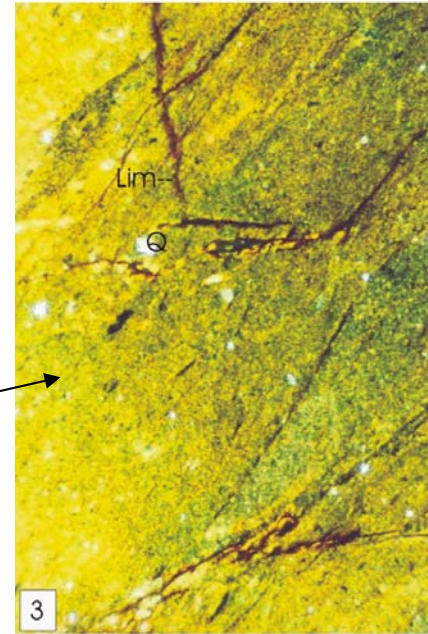
8

1. Agyagpala, 2. Bázikus eruptív kőzet; 3. Homokkő és bioklasztos mészkő; 4. Triász (Wettersteini) mészkő; 5. Törmelék; 6. Kőzetlisztes, humuszos A-talajsztint; 7. Kőzetlisztes alapanyag; 8. Vörös agyagos alapanyag.

## Szarvaskő 3

mélység cm	kőzet	szín	szemcseméret (mm)				
			<0,005	<0,02	<0,06	<2,0	>2,0
0-5	agyagos, homokos kőzetliszt	vörösesbarna	26,7	19,4	17,4	24,8	11,3
5-40		téglavörös	27,9	14,1	16,5	25,7	14,9
40-95			27,9	21,2	22,6	19,2	6,1
95-145	agyagos kőzetlisztes homok	sárgásvörös	25,1	12,3	11,9	36,0	13,0
145-205	törmelékes, kőzetlisztes agyag		23,1	9,0	6,8	32,4	27,4
205-210	agyagpala törmelék	fekete	2,9	1,0	0,5	5,5	89,9
210-215	agyagpala	fekete, szürke és sárga bevonattal					

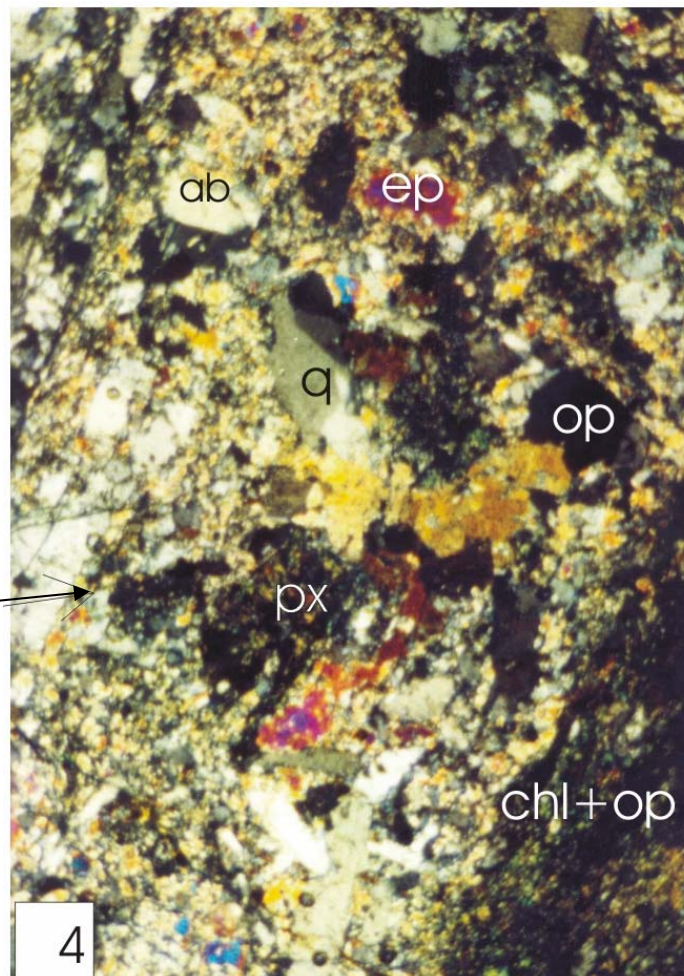
# Szarvaskő 3



## Szarvaskő 29a

mélység cm	kőzet	szín	szemcseméret (mm)				
			<0,005	<0,02	<0,06	<2,0	>2,0
0-10	homokos diabáz törmelék	fekete	10,4	13,3	6,1	21,3	47,5
10-70		sárgás- barna	11,4	6,4	2,7	15,0	63,4
70-110		zöldes- szürke	11,9	4,0	3,3	21,3	60,0
>110	diabáz						

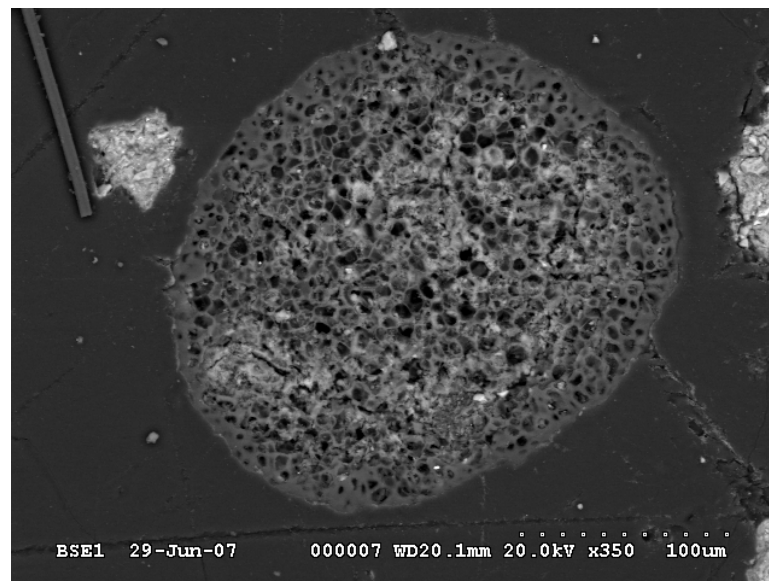
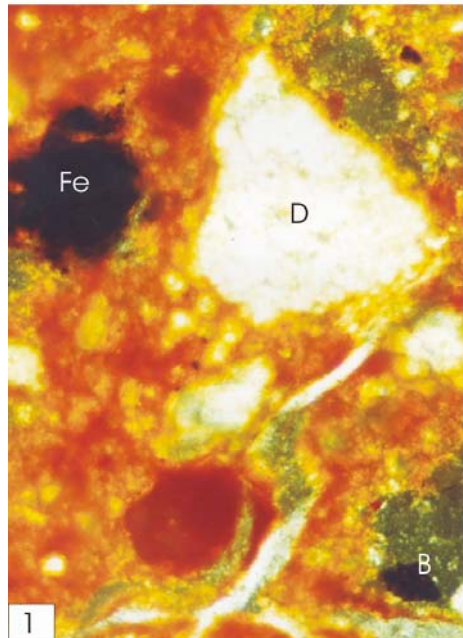
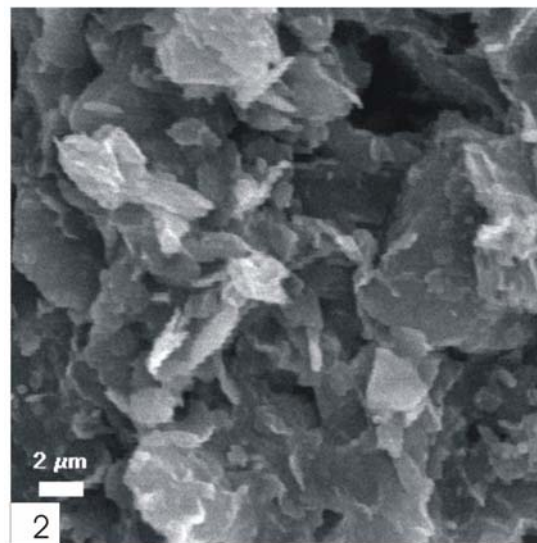
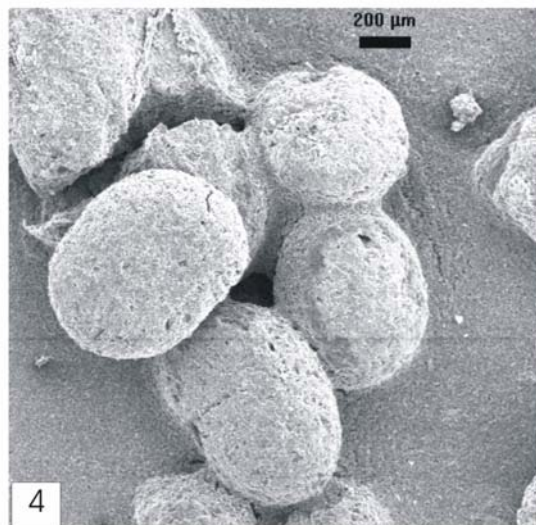
# Szarvaskő 29a



# Bélkő 17

mélység cm	kőzet	szín	szemcseméret (mm)				
			<0,005	<0,02	<0,06	<2,0	>2,0
0-10	agyagos kőzetliszt	fekete (h)	30,8	35,9	13,9	9,9	1,8
10-20		sötétbarna	37,4	22,5	21,1	6,6	11,4
20-50	kőzetlisztes mészkő- törmelék	vörösesbarna	12,2	7,7	7,8	5,5	65,8
50-160	mészkő	az agyag vörös					

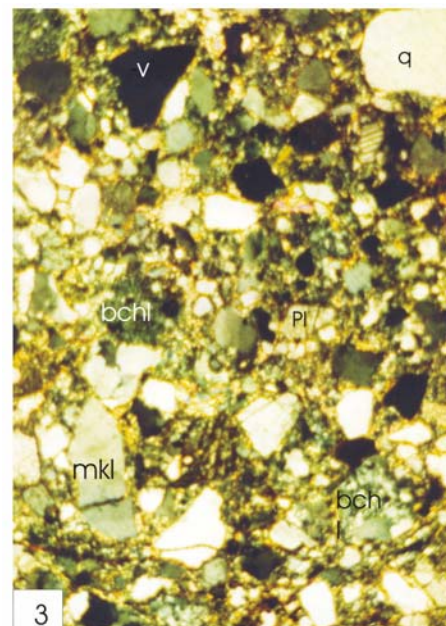
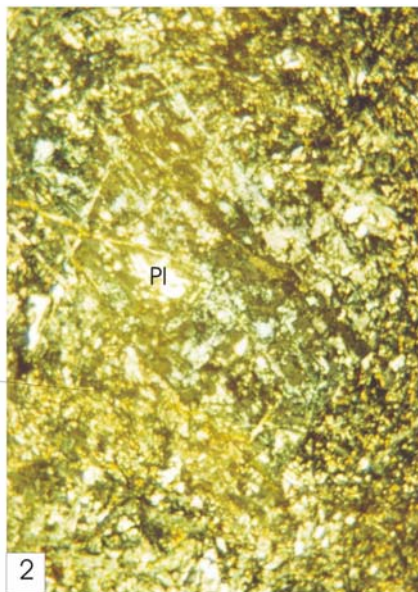
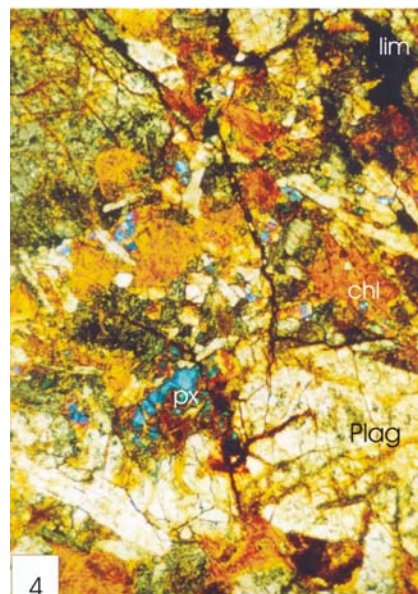
# Bélkő 17



# Bélkő 12

mélység cm	kőzet	szín	szemcseméret (mm)				
			<0,005	<0,02	<0,06	<2,0	>2,0
0-25	agyagos, kőzettörmelékes kőzetliszt	sötétbarna	20,7	30,2	18,9	11,7	17,5
25-75		világosbarna	23,7	21,8	20,2	11,2	21,3
75-115		gesztenye- barna	30,7	23,0	18,6	11,3	15,4
115-170	kőzetlisztes, agyagos, homokos kőzettörmelék	sötétbarna	19,5	19,0	13,5	15,6	31,4
170-210	kőzettörmelék		9,8	7,4	7,1	11,8	63,3

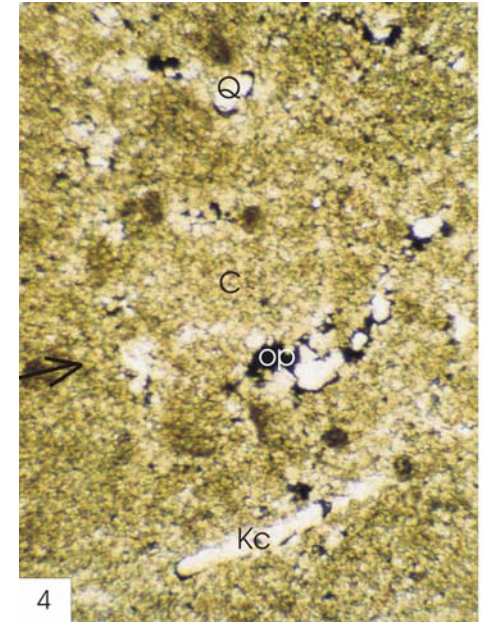
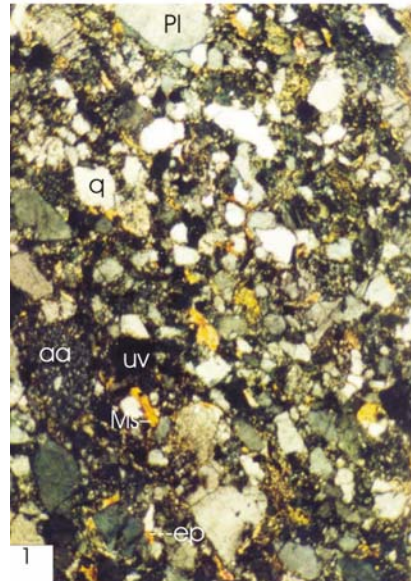
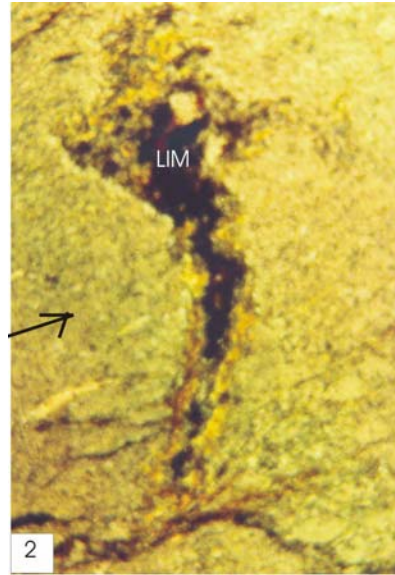
# Bélkő 12



# Nagyszoros 26

mélység cm	kőzet	szín	szemcseméret (mm)				
			<0,005	<0,02	<0,06	<2,0	>2,0
0-10	homokos kőzetlisztes agyagos kavics	sötét szürkésbarna	15,5	17,5	8,5	26	31,5
10-20	homokos kavics	világosszürke	11,3	8,4	4,9	26	53,2
20-40	homokos agyagos kavics	szürkésbarna	15,4	9,3	3,6	26	44,8
40-70	kavics	barna	4,6	2,6	1	13	77,9

# Nagyszoros 26



# A talajképző üledék és az alapkőzet viszonya

1. Az alapkőzet és a talajképző üledék között folyamatos az átmenet.
2. Az alapkőzet fölötti laza üledék gravitációs mozgásban van.
3. A karsztos alapkőzet üregeit, mélyedéseit esetenként töbreit bemosódott agyagos üledék tölti ki.
4. A puszta lekopott alapkőzetfelszínre területidegen képződmény (pl. lösz, tufa) rakódik, s majdan ennek legfelső szintje talajosodik. Ekkor az alapkőzetfelszín adott állapota határozza meg a két képződmény viszonyát.

# Víz-kőzet kapcsolat

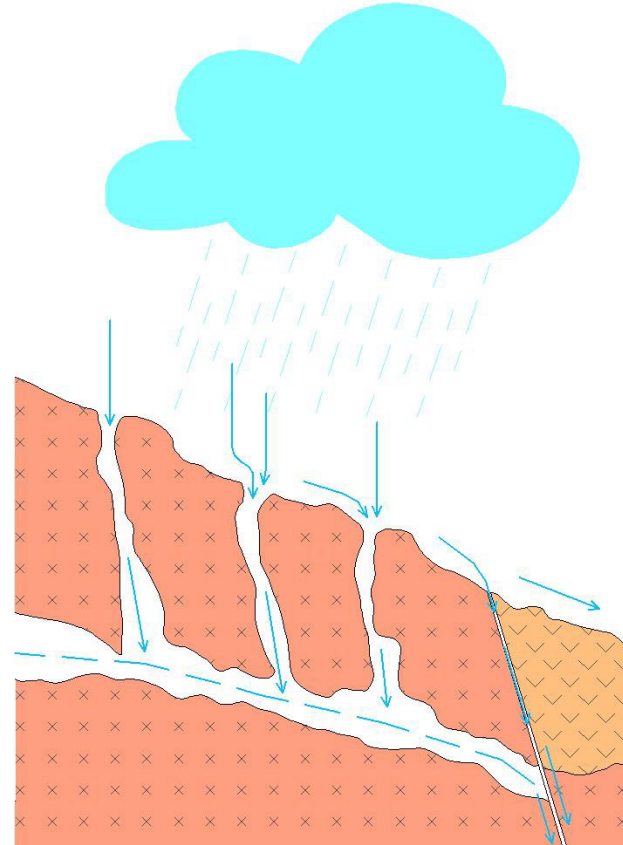
## A kőzet fölött nincs üledék

1.



**A felszínre jutó csapadék  
a tömör kőzeten lefolyik**

2.

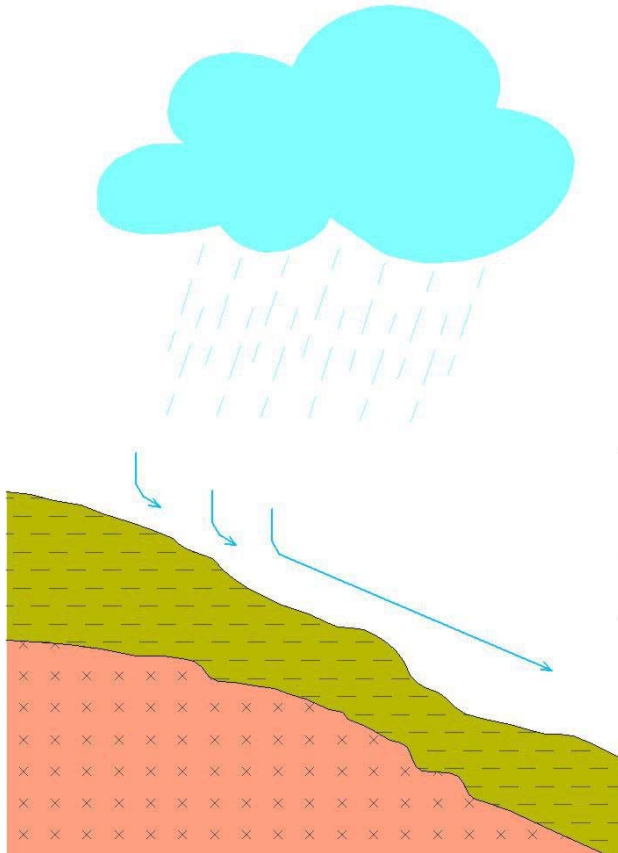


**A felszínre jutó csapadék  
befolyik a kőzet repedéseibe**

# Víz-kőzet kapcsolat

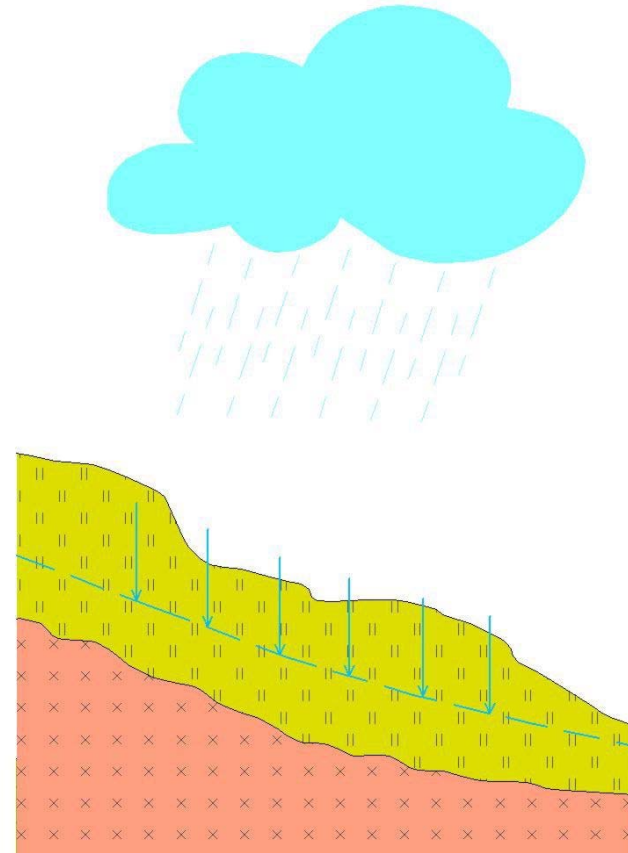
## A kőzet fölött van üledék (I.)

1.



**A felszínre jutó víz  
a vízzáró üledéken lefolyik**

2.

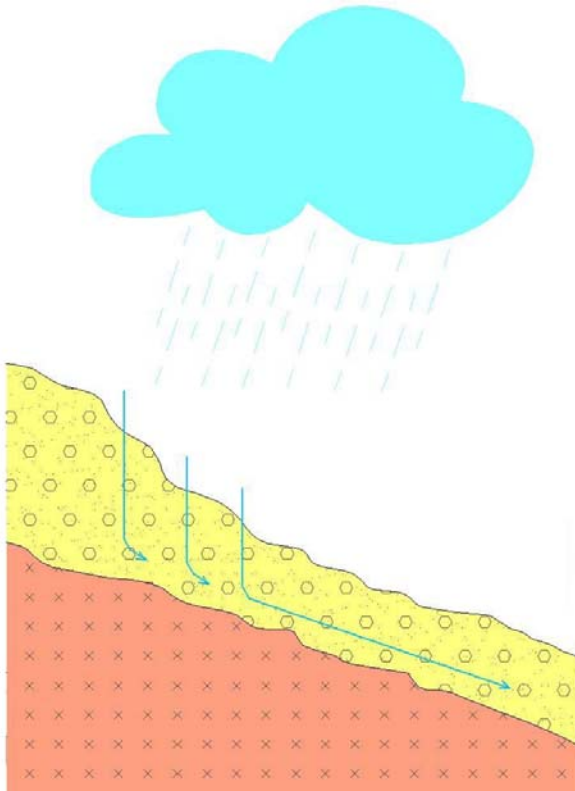


**A felszínre jutó csapadék  
beszívárog az üledékbe és ott tározódik**

# Víz-kőzet kapcsolat

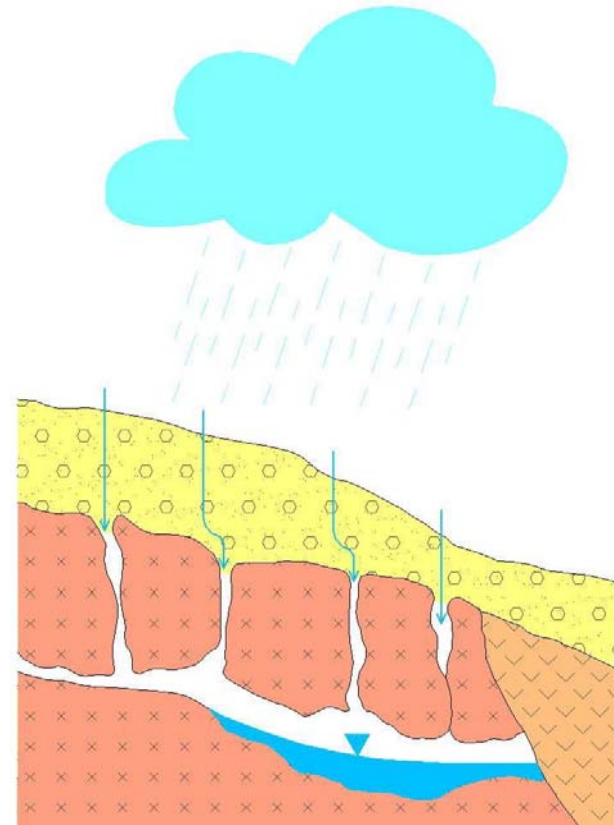
## A kőzet fölött van üledék (II.)

3.



A felszínre jutó csapadék átszivárog az üledéken és a kőzetfelszínen szivárog lefelé

4.



A felszínre jutó csapadék átszivárog az üledéken és bejut a kőzet üregeibe

# Köszönöm a figyelmet!



# Agrogeológia